

INŠTITÚT ROMÁNSKYCH A KLASICKÝCH FILOLÓGIÍ

Personálne obsadenie inštitútu

profesori:

prof. Alice Sylviane Coyault, PhD.
prof. Dr. László Scholz, PhD.

docentka:

doc. PhDr. Zuzana Malinovská, CSc.

odborní asistenti s PhD./CSc.:

Mgr. Jana Balegová, PhD.
PhDr. Katarína Kupčihová, PhD.
Mgr. Erika Brodňanská, PhD.
Mgr. Oľga Lisyová, PhD.
PhDr. Mária Paľová, PhD.
Mgr. Elena Urbancová, PhD.

odborní asistenti bez PhD./CSc.:

Mgr. Ján Drengubiak
Mgr. Adriána Koželová

asistentka:

Mgr. Jana Michalčíková

lektori:

Mgr. Thomas Olivier Laurent
Maria Rosa Recio Crespo

Z dejín pracoviska

Inštitút románskych a klasických filológii FF PU tvoria v súčasnosti tri katedry: Katedra francúzskeho jazyka a literatúry, Katedra španielskeho jazyka a literatúry a Katedra klasickej filológie.

Spomedzi odborov, ktoré sa dnes študujú na jednotlivých katedrách inštitútu, má najdlhšiu tradíciu francúzska filológia: na prešovskej filozofickej fakulte bol tento študijný odbor založený v roku 1965. Cesta k samostatnému vedecko-pedagogickému pracovisku s touto špecializáciou však nebola priamočiara ani jednoduchá: poznačili ju početné organizačné zmeny, ktoré nenapomáhali stabilizáciu odboru.

Prví učiteľia francúzštiny – v roku 1965 to bol Juraj Ochtinský, ku ktorému sa o rok neskôr pridáva Karol Sekvent a Mária Pavlovičová – boli najskôr členmi Katedry západných filológii Filozofickej fakulty UPJŠ, no pripravovali budúcich učiteľov francúzštiny pre základné školy na Pedagogickej fakulte v rámci štvorročného učiteľského štúdia. Na Pedagogickej fakulte vzniká v roku 1968 Katedra západných jazykov a kolektív učiteľov francúzštiny sa rozrastá o Jána Pavloviča a Máriu Fialovú. V rokoch 1974 – 1975 prichádza nová generácia: Eva Petejová, Elena Zelenková, Katarína Kupčihová a Zuzana Malinovská.

Keďže počet učiteľov troch sekcií Katedry západných jazykov (angličtina, nemčina a francúzština) podstatne vzrástol, v roku 1975 z nej vznikajú tri samostatné katedry. Pri reorganizácii sa Katedra francúzskeho jazyka a literatúry stáva definitívne súčasťou Filozofickej fakulty. Tento stav však trvá len päť rokov, pretože v roku 1980 vedenie univerzity pristupuje k ďalšej reorganizácii a katedry západných jazykov sú znova spojené do jednej.

Koniec sedemdesiatych rokov a osemdesiate roky minulého storočia boli pre francúzsku filológiu mimoriadne nepriaznivé. S odvolaním sa na „nasýtenosť pracovného trhu“ sa prestávajú prijímať študenti odboru (poslední sú prijatí v roku 1980), čo vedie k postupnému útlmu a zániku odboru v roku 1985.

Nové, nepomerne priaznivejšie obdobie pre západoeurópske filológie vrátane romanistiky nastáva po roku 1990: už v novej spoločensko-politickej situácii sa roku 1990 francúzština opäť začína vyučovať na FF UPJŠ v Prešove ako odbor. Na katedru prichádza

Mária Paľová a na svoje niekdajšie pôsobisko sa vracia aj Zuzana Malinovská. Prednedávnom rady učiteľov rozšíril aj jeden z našich absolventov, Ján Drengubiak. Nateraz poslednou, no významnou posilou katedry je prof. Sylviane Coyault.

Vďaka dlhodobému úsiliu zanietených pracovníkov katedry sa podarilo odbor stabilizovať a vybudovať v Prešove významné romanistické pracovisko uznávané v európskom kontexte. Prácu prešovských romanistov, doc. PhDr. K. Sekventa, CSc., a doc. PhDr. Z. Malinovskej, CSc., ocenila i francúzska vláda udelením významného štátneho vyznamenania za zásluhy o šírenie francúzskeho jazyka a kultúry vo svete, Chevalier de l'Ordre des Palmes Académiques (Rytier Radu akademických paliem).

Na začiatku deväťdesiatych rokov sa vytvorili priaznivé podmienky aj na rozvoj ďalších filologických odborov, ktoré v štruktúre odborov prešovskej filozofickej fakulty dovtedy chýbali, a to klasickej filológie v roku 1992 a španielskeho jazyka a literatúry a roku 1995.

Vznik oddelenia klasickej filológie ako súčasť vtedajšej Katedry románskej filológie bol výsledkom snahy vtedajšieho vedenia fakulty vytvoriť priestor na klasické štúdiá, ktoré na fakulte humanitného zamerania majú tradične svoje miesto, a umožniť štúdium latinčiny aj na východe Slovenska. Bezprostredným iniciátorom inštalácie latinistiky ako odboru na FF v Prešove bol prof. Ján Sabol, vtedajší dekan FF, a prof. Ján Horecký. Projekt podporili aj také authority slovenskej klasickej filológie, akou bol prof. Miloslav Okál a prof. Július Špaňár, ktorí svojimi odporúčaniami pomohli koncipovať študijné plány odboru. Pracovisko sa stalo samostatnou katedrou 1. septembra 2005 ako jedna zo súčastí Inštitútu románskych a klasických filológií FF PU. V súčasnosti je jedným z troch pracovísk klasickej filológie na Slovensku, s primárnym zameraním na latinistiku.

Roku 1991 ako prvá spomedzi učiteľov latinčinárov nastúpila na katedru Jana Balegová, po nej roku 1992 nasledoval František Šimon a Elena Urbancová a zostavu o rok neskôr doplnila Erika Brodňanská ako posledná zo štvorice pedagógov, ktorí výučbu na odbore zabezpečujú podnes. František Šimon, ktorý sa až do roku 2008 významne podieľal na práci katedry ako interný zamestnanec

Filozofickej fakulty v Prešove, je v súčasnosti externým spolupracovníkom katedry.

Roku 1995 pribudla k francúzskej a latinskej sekcii vtedajšej Katedry románskej a klasickej filológie sekcia španielskeho jazyka a literatúry a ponuka katedry sa tak rozšírila o hispánske štúdiá. Pri zrode tohto odboru bol vtedajší dekan fakulty prof. Ferdinand Uličný a hispanistka Paulína Šišmišová, ktorá sa postarala o koncepčnú prípravu odboru.

V prvých rokoch existencie novozaloženého odboru malo oddelenie španielskeho jazyka troch interných pracovníkov. Okrem Paulíny Šišmišovej učili na odbore ďalší dvaja členovia katedry: Oľga Lisyová a Carlos Alonso Hidalgo. Snaha vybudovať kvalitný a stabilný odborný tím neprinesla hneď trvalejšie výsledky, a tak sa na zabezpečenie výučby na odbore postupne vystriedalo viacerých učiteľov z externého prostredia. Mladú generáciu hispanistov, vyškolených už na tomto pracovisku, zastupuje dnes na katedre Adriána Koželová a Jana Michalčíková. K stabilizácii odboru významnou mierou prispel príchod renomovaného hispanistu Lászlóa Scholza roku 2006, ktorého následná inaugurácia roku 2007 umožnila rozšíriť ponuku študijných programov Katedry španielskeho jazyka a vytvoriť potrebný priestor na ďalší rozvoj odboru.

Pedagogická činnosť

Katedra francúzskeho jazyka a literatúry zabezpečuje bakalárske a magisterské štúdium učiteľstva akademických predmetov, aprobácia francúzsky jazyk v kombinácii predmetov, jednodborové neučiteľské štúdium francúzskej filológie a bakalárske a magisterské štúdium prekladateľstva a tlmočníctva so zameraním na francúzsky jazyk a kultúru buď ako jednodborové štúdium, alebo v kombinácii s nemeckým, španielskym, ruským a ukrajinským jazykom. Štúdium prebieha jednak v jazykovednej oblasti s dôrazom na súčasný jazyk a jednak v literárnovednej oblasti, kde sa študent oboznámi s vývojom francúzskej literatúry. Paralelne s tým je súčasťou štúdia systematické prehlbovanie znalostí praktického jazyka a reálií a odborného jazyka a prekladu.

V ponuke katedry je v súčasnosti aj medzifakultné učiteľské štúdium francúzskeho jazyka v kombinácii predmetov, pri realizá-

cii ktorého spolupracujeme s Fakultou humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity.

Katedra španielskeho jazyka a literatúry zabezpečuje bakalárske a magisterské štúdium prekladateľstva a tlmočníctva so zameraním na španielsky jazyk a kultúru v dvoch formách: buď ako jednodborové štúdium, alebo v kombinácii s nemeckým, francúzskym, ruským a ukrajinským jazykom. Štúdium prekladateľstva má potrebný teoreticko-praktický základ v jazykovedných, literárnovedných, krajinovedných a translátologických disciplínach. Praktické jazykové zručnosti a kompetencie študent nadobúda prekladateľským a tlmočníckym tréningom.

Na výučbe praktického jazyka pre poslucháčov romanistiky a hispanistiky sa podieľajú aj zahraniční lektori francúzskeho a španielskeho jazyka, ktorí sú kvalifikovanými vysokoškolskými odborníkmi, osobitne školenými na vyučovanie francúzštiny a španielčiny ako cudzieho jazyka.

Katedra klasickej filológie uskutočňuje študijný program v odbore učiteľstvo akademických predmetov, špecializácia latinský jazyk a literatúra, s akreditáciou na bakalársky a magisterský stupeň štúdia. Jadro študijného programu tvorí klasická latinčina, doplnená o rad disciplín oboznamujúcich študenta s celou antickou stredomorskou kultúrou (stará gréčtina, dejiny starovekého Grécka a Ríma, grécka a rímska literatúra, antické filozofické myslenie a náboženstvo), ako aj s ďalším vývinom latinčiny v stredoveku až do novoveku.

Popri odborovej výučbe členovia katedry zabezpečujú výučbu latinčiny a prednášky z antickej kultúry aj pre poslucháčov iných odborov, kde je latinčina, resp. klasické jazyky súčasťou odbornej jazykovej prípravy. Na Filozofickej fakulte PU sú to v súčasnosti hlavne odbory ako história, archívniectvo a pomocné vedy historické, francúzska filológia a hispanistika, v minulosti aj odbory ako filozofia či slavistika.

Inštitút románskych a klasických filológii je aj školiacim pracoviskom poslucháčov doktorandského štúdia. (školitelia : Z. Malinová, Karel Sekvent a František Šimon)

V snahe zabezpečiť vysokú úroveň jazykových kompetencií našich absolventov a dobre ich pripraviť na prax spolupracujeme s významnými zahraničnými vzdelávacími a vedeckými inštitúciami

mi. Skutočne široké možnosti ponúka našim študentom aj vyučujúcim výmenný program Erasmus: na základe bilaterálnych zmlúv využívajú študenti francúzštiny možnosť študovať vo Francúzsku (predovšetkým na Univerzite Blaisa Pascala v Clermont-Ferrand a Univerzite Paris - Est - Marne la Vallée) a študenti španielskeho jazyka v Španielsku (Univerzita Alcalá, Madrid; Universidad de Zaragoza). Okrem programu Erasmus študenti i učitelia IRKF príležitostne využívajú na akademické mobility a študijné pobyty aj štipendijné programy, ktoré ponúkajú hlavne veľvyslanectvá príslušných krajín na Slovensku na základe medzivládnych kultúrnych dohôd, prípadne neziskové organizácie (SAIA, Vzdelávacia nadácia Jana Husa a i.)

Veľmi efektívna a mnohostranná je najmä spolupráca s Univerzitou Blaisa Pascala v Clermont Ferrand vo Francúzsku, zameraná na spoločný literárnovedný výskum a spoločné školenie doktorandov: na základe bilaterálnej dohody medzi Francúzskom a Slovenskou republikou majú doktorandi jedinečnú možnosť absolvovať doktorandské štúdium paralelne na dvoch univerzitách, domácej i zahraničnej (cotutelle internationale de thèse). Momentálne študujú touto formou traja doktorandi nášho inštitútu. Ide o významné posilnenie internacionalizácie vedeckej prípravy na PU, ktorý je zároveň dôkazom vysokej úrovne prešovskej romanistiky.

Na zvyšovanie kvality vzdelávania doktorandov a podporu ich zapojenia do vedeckého výskumu sú zamerané aj ďalšie naše aktivity. Je to predovšetkým medzinárodná doktorandská škola, na ktorej pod vedením domácich a zahraničných starších kolegov doktorandi prezentujú výsledky svojej práce. Doktorandskú školu každoročne organizuje jedna z krajín V4, kooperujúcich na projekte, s účinnou podporou veľvyslanectva Francúzskej republiky danej krajiny. Agilným organizátorom doktorandských škôl je Katedra francúzskeho jazyka a literatúry, ktorá po roku 2004 v jeseni 2009 opäť privíta účastníkov už 14. ročníka tohto medzinárodného seminára: podujatie sa uskutoční v rámci osláv 50. výročia Filozofickej fakulty PU v Prešove.

Doktorandi a študenti magisterského štúdia Katedry francúzskeho jazyka a literatúry sa pravidelne zúčastňujú na Letnej univerzite, ktorú každoročne usporadúva Vzdelávacia nadácia Jana Husa so sídlom v Paríži, v spolupráci s Nadáciou Jana Husa so

sídlom v Brne a v Bratislave. Katedra ako hlavný organizátor usporiadala toto rotujúce podujatie v roku 2007 (téma „Image, imaginaire, imagination“, Kongresové centrum SAV, Stará Lesná), v roku 2008 participovala na organizácii podujatia vo Francúzsku.

Nadácia Jana Husa podporila formou grantu aj inováciu obsahového zamerania a metodiky výučby antickej literatúry v rámci obnovy štúdia klasických jazykov (riešiteľka E. Urbančová).

Vedeckovýskumná činnosť

Vedecký výskum sa uskutočňuje vo vybraných oblastiach francúzskej filológie a hispanistiky, a to v súlade s pedagogickým zameraním inštitútu. Vedecké záujmy pracovníkov Katedry francúzskeho jazyka a Katedry španielskeho jazyka sú okrem lingvistického a literárnovedného výskumu zamerané na riešenie otázok týkajúcich sa teórie a praxe prekladu, a to tak umeleckého, ako aj odborného (učitelia Katedry francúzskeho jazyka a literatúry sa aj sami venujú umeleckému, odbornému a súdnemu prekladu), na problematiku odborného jazyka a terminológie a na problematiku slovensko-francúzskych a slovensko-španielskych jazykových a interkultúrnych kontaktov.

Predmetom vedeckého záujmu pracovníkov Katedry klasickej filológie sú hlavne dejiny ideí v antike, grécka patristická literatúra, ďalej latinský humanizmus a neolatinistika a napokon dejiny antickej vedy a medicíny. Okrem vedeckovýskumnej práce sa venujú aj prekladaniu z klasických jazykov.

Ťažisko vedeckovýskumnej práce tvorivých pracovníkov inštitútu spočíva v riešení vedeckovýskumných projektov, na prvom mieste projektov VEGA. Členovia inštitútu sa v minulosti zapájali do riešenia úloh pod gesciou odborníkov z iných pracovísk, čo je efektívna cesta k dobrým výsledkom so zaujímavým interdisciplinárnym presahom. Ako príklad takejto plodnej spolupráce je možné uviesť niekoľkoročnú spoluprácu F. Šimona s Katedrou slovenského jazyka a literatúry FF PU na Morfematickom slovníku slovenčiny a Slovníku koreňových morfém slovenčiny. Ďalším príkladom tohto druhu je podiel Z. Malinovskej-Šalamonovej na riešení projektu Inonárodné literatúry v slovenskom kontexte (projekt VEGA č. 1/0466/03), ocenený roku 2005 Certifikátom Vedec-

kej grantovej agentúry MŠ SR a SAV o úspešnom ukončení riešenia projektu, alebo na projekte Literatúra v medzikultúrnych vzťahoch (VEGA č. 1/3716/06), ktorých iniciátorom a hlavným riešiteľom bola prof. A. Valcerová z Inštitútu prekladateľstva a tlmočníctva. Od roku 1997 podnes sa datuje aj spolupráca E. Urbanovej na riešení projektov realizovaných na pôde Inštitútu filozofie a etiky FF PU (spolu 3 projekty VEGA: grant. úloha č. 1/4442/97 Prešovské kolégium v kontexte európskeho intelektuálneho vývinu; grant. úloha č. 1/2499/05 Sokratika. Sokratovská tradícia od antiky po súčasnosť; grant. úloha č. 1/0379/08 Sebapoznanie a starosť o seba v sokratovskej tradícii myslenia). Niektorí pracovníci boli členmi interdisciplinárnych riešiteľských tímov pracujúcich pod gesciou odborníkov z iných univerzít: E. Broďňanská (projekt č. 1/3595/06 Bibliotheca Antiqua Christiana – Staroveká kresťanská knižnica, realizovaný na FF TU); M. Paľová (projekt č. 1/0416/08 Viacjazyčná terminologická databáza k Spoločnému európskemu referenčnému rámcu pre jazyky, realizovaný na PedF UK).

V poslednom období sa na pôde inštitútu rieši aj vlastný projekt VEGA, zameraný na súčasnú kanadskú a québeckú literatúru (grant. úloha č. 1/0237/09); jej hlavným riešiteľom je Zuzana Malinovská. Viacerí pracovníci inštitútu sú zapojení do celofakultného projektu zacieleného na vybudovanie lingvokulturologického a tlmočnicko-prekladateľského centra excelentnosti PU. Odbornou poradkyňou a koordinátorkou pre výskum románskych jazykov v rámci tohto projektu je Z. Malinovská-Šalamonová.

Z. Malinovská-Šalamonová je zapojená do medzinárodného výskumu v rámci projektu Intergénération, ktorý sa rieši na pôde Centre de recherches pour les littératures modernes et contemporaines Univerzity Blaisa Pascala, Clermont-Ferrand. Na ďalšom medzinárodnom projekte, a to Spoločná slovensko-poľská syntéza pre dejiny Spišského regiónu (č. 2044 – 2002 – International Visegrad Fund), bola v minulých rokoch zainteresovaná J. Balegová z Katedry klasickej filológie.

Z doterajšej vedeckej a odbornej produkcie pracovníkov inštitútu mal najväčší ohlas Morfematický slovník slovenčiny (Prešov, Náuka 1999), ktorý vznikol v spoluautorstve M. Sokolovej, G. Moška, V. Benka a F. Šimona, pracovníka Katedry klasickej filológie.

gie IRKF. Dielo bolo ocenené prémiou Literárneho fondu, sekcie pre vedeckú a odbornú literatúru, a cenou rektora. F. Šimon sa ako spoluautor podieľal aj na ocenenom (Prémia Literárneho fondu, Cena rektora) a čo do citácií a ohlasov rovnako úspešnom Slovníku koreňových morfém slovenčiny (Prešov, FF PU 2005).

S dobrým ohlasom sa stretli aj vedecké monografie a odborné práce, ktoré vydali títo pracovníci inštitútu: K. Sekvent, Z. Malinovská-Šalamonová, P. Šišmišová a E. Urbancová, ale i vedecké štúdie ďalších pracovníkov publikované v zahraničných a domácich recenzovaných vedeckých časopisoch a zborníkoch.

Rozvojové zámery

1. Dynamicky sa rozvíjajúcim segmentom v ponuke študijných programov Inštitútu románskych a klasických filológií FF PU sú hlavne programy v odbore tlmočníctvo a prekladateľstvo, teda v odbore, ktorému dal podstatný rozvojový impulz vývoj našej spoločnosti po roku 1989. Rozširovanie medzinárodných politických, hospodárskych i kultúrnych stykov s krajinami frankofónnej a hispánskej jazykovej oblasti nás stavia pred potrebu inovovať jazykové vzdelávanie tradičného filologického typu, zamerané na jazyk a literatúru, a vytvoriť efektívne programy na prípravu prekladateľov, tlmočníkov a odborníkov so zameraním na odborný profesijný jazyk. Záujem o tento typ študijných programov a ich potreba v praxi sú vysoké a našou snahou bude držať krok s týmto trendom. Už v nasledujúcom akademickom roku rozšírime ponuku na odbore prekladateľstvo a tlmočníctvo v špecializácii francúzsky jazyk a španielsky jazyk o žiadanú kombináciu s anglickým jazykom. Spomínaný trend však nijako nezmenšuje význam výchovy a vzdelávania kvalitných učiteľov francúzštiny či španielčiny pre potreby školstva, a preto popri jestvujúcom učiteľskom programe zameranom na francúzsky jazyk pripravujeme aj program učiteľstvo akademických predmetov v špecializácii španielsky jazyk, ktorý doteraz v ponuke inštitútu chýbal.

2. Za trvalú úlohu pokladáme optimalizáciu vyučovacieho procesu na všetkých úrovniach. V tejto oblasti budeme klásť dôraz hlavne na inováciu sylabov vrátane tvorby učebných textov a

materiálov; na inováciu metodiky výučby, metodiky práce so študentmi a hodnotenia s cieľom premieňať neefektívne a zastarané spôsoby výučby na živé a otvorené metódy, podnecujúce myslenie a formovanie osobnosti.

3. Našou ambíciou je postupne zvyšovanie podielu vedeckých výkonov inštitútu na celkových vedeckých výkonoch fakulty vrátane riešenia projektov a grantov. V záujme dosiahnutia tohto cieľa budeme podporovať vznik efektívnych interdisciplinárnych tímov na celofakultnej úrovni v presvedčení, že členenie vedeckej práce sa nekryje s členením vedecko-pedagogických pracovísk a spoločné vedecké úlohy a aj vhodné riešiteľské tímy sa neraz nachádzajú skôr v priesečníku viacerých odborov či v dotyku s inými odborníkmi ako v rámci jedného odboru. Ďalšou ambíciou je presadiť sa pri získaní vedeckého grantu aj v medzinárodnom meradle.

4. Vývoj publikačných aktivít pracovníkov inštitútu v dlhodobejšej perspektíve je priaznivý: za ostatné roky zaznamenávame kontinuálny rast publikačných výstupov. Naším cieľom v tomto segmente práce v budúcich rokoch je hlavne zlepšenie štruktúry publikačných výstupov v prospech väčšieho podielu publikácií vyššej kategórie.

5. Nadväzovanie kontaktov a spoluprácu so zahraničnými európskymi vzdelávacími a vedeckými inštitúciami považujeme za optimálnu cestu k vyššej kvalite výstupov tak na poli výučby, ako aj vedy a výskumu. Preto sa budeme usilovať o čo najefektívnejšie využívanie možností, ktoré ponúka zjednocujúci sa európsky vysokoškolský priestor, na živú výmenu poznatkov a skúseností tak na strane študentov, hlavne na magisterskom a doktorandskom stupni, ako aj tvorivých pracovníkov.

Autorka:
Mgr. Elena Urbancová, PhD.